

Kufrík pre Kukulíka (KUKUKU)

projekt na zavedenie nového nástroja na zmiernovanie dopadu opustenia/zanechania dieťaťa pôvodným rodičom do systému sociálnoprávnej ochrany detí a citlivého napájania verejnosti na tému opustených detí.

Projektové obdobie: 2016-2021

Predkladateľ a realizátor projektu: Návrat, o.z. (akreditovaný subjekt v oblasti sociálnoprávnej ochrany detí na Slovensku) , **zodpovedná osoba:** Mgr. Dana Žilinčíková

O organizácii realizujúcej projekt: Návrat, od roku 1993 presadzuje na Slovensku citlivé rodinné riešenia pre deti vo veľkom ohrození , ponúka odbornú podporu a pomoc rodinám v rizikovej sociálnej situácii, sprevádza opustené deti na ceste do ich nových rodín a poskytuje odbornú pomoc náhradným rodinám. Pôsobí celoslovensky a má vybudované pobočky v štyroch regiónoch Slovenska (Bratislava, Žilina, Banská Bystrica a Prešov), kde pracuje viac než 30 sociálnych pracovníkov, psychológov a terapeutov. Návrat sa venuje tiež lobingu, vzdelávaniu systému ochrany detí a práci s verejnosťou.

1. Východisko pre realizáciu projektu:

Inovácia projektovej myšlienky:

Dieťa, ktoré sa na Slovensku narodí so súhlasom na adopciu, v utajenom režime alebo v Hniezde záchranu si z nemocnice okrem zdravotných záznamov neodnáša na prvé dni a týždne života žiadne informácie o ľuďoch, ktorí sa o neho starali a tým ani o svojich prvých dňoch. V systéme sociálnoprávnej ochrany detí stále chýbajú childfriendly nástroje, ktoré by dieťaťu pomáhali porozumieť jeho zložitým sociálnym situáciám a vyrovnáť sa s nimi. Ročne sa narodí na Slovensku okolo 150 detí, ktorým sa takáto udalosť stane. **Do roku 2016 – do začiatku projektu podľa našich informácií žiadne z týchto detí nemalo o tomto období informácie zachytené citlivým spôsobom a v jazyku detí, ani v jazyku citlivom k opustenosti, hoci naša prax s deťmi, ktoré touto situáciou prešli, ukazovala už lhé roky túto potrebu. Do roku 2016 sa téme opustených detí a ich pobytu v nemocnici (prvých 3-5 týždňov života) nevenovali médiá, laická ani kompetentná odborná verejnosť.**

Inovácie v prístupe k cieľovým skupinám a Inovácia projektovej myšlienky:

Sme nesmierne radi, že sa nám podarilo preniesť skúsenosti tých, ktorí v minulosti prešli touto situáciou a dospelých, ktorí okolo týchto detí stáli do metodiky obsahu kufríkov, teda, že sme zapojili priamo tých, ktorí majú osobnú skúsenosť. To je podľa nás **nádej pre ďalšie deti (dotknutú cieľovú skupinu) , ktorým sa stane podobná situácia. Ale vnímame to aj ako nádej na lepšie porozumenie ďalších dospelých vo všetkých cieľových skupinách, o ktoré ide (pôvodní rodičia dieťaťa, noví rodičia dieťať i profesionáli s kompetenciou).**

Obsah kufríka (metodika pre 1.knihu o dieťati) je tvorený na základe viac než 20 ročnej spolupráce s deťmi, a dospievajúcimi, ktorí samy prechádzali takýmito nepriaznivými udalosťami detstva (cca 2000) a cez naše služby sa s nimi postupne vyrovnávali. Do metodiky sú začlenené výstupy našej 12 ročnej spolupráce s rodičmi (cca 80), ktorí sa vzdávali svojich detí alebo im boli odobraté a takmer 25 ročnej spolupráce s náhradnými rodičmi (adoptívnymi, pestúnmi a profesionálnymi, cca 3000).

Metodika je doplnená aj o výstupy našej 25 ročnej spolupráce so systémom sociálnoprávnej ochrany detí a o 2 roky spolupráce s nemocnicami počas pilotnej časti projektu.

Keďže metodika Kufríka je unikátna a je robená s dôrazom

A, na childfriendly jazyk,

B, newparentsfriendly/carersfriendly jazyk a spôsob komunikácie s dieťaťom

C, rootsfriendly (úcta ku koreňom dieťaťa),

predpokladáme, že **prispievame k zvýšeniu kvality procesov a obsahov v systéme ochrany detí – v systéme, ktorý je vytvorený pre deti vo veľkom ohrození**. Predpokladáme, že **dávame týmto kufrikom do rúk novým opatrovateľom a cez nich dieťaťu podporu pre lepšie porozumenie tomu čo a ako sa dialo, ale aj to, že dieťa nebolo po pôrode samé na takúto vážnu udalosť detstva**. **Tiež takto robeným kufrikom dávame jasný signál pôvodným rodičom dieťaťa, že sa pokúšame zachovať úctu ku koreňom dieťaťa a novým rodičom dieťaťa spôsob a slová ako to naozaj zrealizovať**. **Kufrikom posilňujeme citlivosť dospelých na opustené dieťa a na činy prekračujúce rámec mojich pracovných povinností**.

Tvorbou a publicitou Kufríkov a s nimi spojeným opätovným zverejnením témy opustených detí upozorňujeme **novým spôsobom** na nedostatok prevencie opustenia a zanechania detí, na nedostatok včasných podporných služieb pre tehotné ženy a začínajúcich rodičov v rizikových sociálnych situáciách. Zapojením bežnej verejnosti z komunity dieťaťa do tvorby kufríkov **scitlivujeme verejnosť na opustené deti**, na dôležitosť prevencie a na dôležitosť konkrétnych krokov a činov pri zmierňovaní dopadov z opustenia dieťaťa jeho pôvodnou rodinou. **Tvorbou kufríkov spolu s laickou verejnosťou a podporou jej vlastných kreatívnych riešení (je na nich čo pribalia a napíšu dieťaťa do kufríka)** podporujeme záujem verejnosti o túto tému a jej vlastné originálne riešenia: od kufríkov smerom k dlhodobej pomoci týmto deťom, ich pôvodným a prípadne budúcim rodičom.

2. Aktivity projektu:

- **Príprava na pilotnú časť projektu : marec 2016** (návšteva nemocnice Banská Bystrica v spolupráci s oddelením sociálnoprávnej ochrany detí, náčrt spolupracujúceho formátu, náčrt metodiky na základe výstupov našej praxe s dospievajúcimi, ktorí prešli podobnou situáciou, s biologickými rodičmi vzdávajúcich sa detí a s náhradnými rodičmi)

- **pilotná časť projektu jún 2016 – júl 2017** (tvorba prvých kufríkov v nemocnici Banská Bystrica , rozbehnutie spolupráce v nemocnici Brezno, podpora zdravotníckeho personálu v oboch nemocniciach reflexie prvých skúseností , dopracovanie metodiky tvorby kufríkov, príprava podkladov pre lobing za zavedenie Kufríkov na národnej úrovni – spolupráca so zapojenými nemocnicami a oddeleniami sociálnoprávnej ochrany detí, tvorba nástrojov publicity pre Kufríky – videofilm, letáky, plagáty, označenia pre nemocnice, prezentovanie Kufríkov na rôznych odborných fórach: pre zdravotné sestry novorodeneckých oddelení, pre sociálnych pracovníkov rôznych služieb, pre bežnú verejnosť a pod., odovzdávanie prvých kufríkov systému sociálnoprávnej ochrany detí)

- **lobing za zavedenie Kufríkov na národnej úrovni júl 2017 – január 2018** (rokovania s Ministerstvom práce, sociálnych vecí a príprava odborných podkladov na prezentovanie Kufríkov pre vedúcich oddelení sociálnoprávnej ochrany detí na národnej úrovni), podpora pre interných pracovníkov Návratu vo všetkých regiónoch, pokračovanie v tvorbe kufríkov v nemocniciach Brezno

a Banská Bystrica, prvé zapájanie komunit občanov do tvorby Kufríkov a ich cieleňá podpora: Komunitné centrá, Materské centrá, individuálne osoby cez sociálne siete, získanie donorov pre financovanie tejto časti projektu, príprava interaktívnej výstavy o kufríkoch + **lobing za rozvoj ďalších citlivých intervencií pre opustené deti na pôde nemocníc** (pilotná časť projektu Dominika pre Kukulíka: sprevádzajúci terapeut pre opustené dieťa)

- **pokračovanie projektu** február 2018 – 2021 (prezentácia a podpora vedúcich oddelení sociálnoprávnej ochrany detí smerom k podpore kufríkov v ďalších nemocniciach, interaktívna putujúca výstava o tejto téme, prezentácia kufríkov v ďalších nemocniciach a podpora personálu, zapájanie verejnosti a donorov do podpory tvorby kufríkov).

- **ukončovanie našej metodologickej podpory projektu** : 2021 - 2022 (vyhodnotenie začlenenia kufríka pre kukulíka do systému sociálnoprávnej ochrany detí a odporúčania pre prax v nemocniciach a v systéme ochrany detí) + **individuálna podpora pre záujemcov z nemocníc a zo systému sociálnoprávnej ochrany detí, dotknutej skupiny detí, dospelých a verejnosti** : od 2021

3. Výstupy dobrej praxe z pilotnej etapy projektu:

Celkovo sme v priebehu 18 mesiacov vytvorili spolu s personálom 2 nemocníc 10 kufríkov pre 10 opustených detí.

Inovácia v spôsobe realizácie :Tvorba Kufríka pre Kukulíka (pre konkrétne opustené dieťa) vytvorila priestor pre individuálnu podporu a **pre vnímavejšie nastavenie osôb starajúcich sa o dieťa**. Tvorba Kufríka **preukázateľne scitlivovala prítomný personál** na potreby dieťaťa a edukovala v oblasti ranej traumy. Tvorba Kufríka **preukázateľne mobilizovala vlastné zdroje nemocničného personálu a zdroje v ich okolí**, aby spoločne premýšľali nad dieťaťom, aby hľadali a nachádzali vlastnú cestu podpory pre dieťa počas kontaktu s ním. Takto vznikli originálne zážitky dospelých s dieťaťom, personál mal viac chuti sa dieťaťa v tejto situácii dotýkať, ale aj iným spôsobom mu byť oporou – napísať mu osobné listy a pod. **Reflexie dospelých z takýchto zážitkov** s dieťaťom sú podľa našich skúseností plné pozitívnej energie a túžby želať dieťaťu len to dobré a veriť v neho. Dieťa a jeho budúci opatrovatelia tak získali niečo veľmi výnimočné: **hmatateľný dôkaz blízkosti a podpory od konkrétnych ľudí, ktorí sa stali prvými dôležitými ľuďmi dieťaťa po prežití závažnej nepriaznivej udalosti raného detstva**.

Do tvorby kufríkov sa zatiaľ zapojili tieto profesie: zdravotné sestry z novorodeneckého oddelenia, lekári z novorodeneckého oddelenia, lekári a sestry z jednotiek intenzívnej starostlivosti (predčasne narodené opustené deti), sociálne sestry nemocníc, pomocní pracovníci v nemocniciach, sociálni pracovníci oddelení sociálnoprávnej ochrany detí, sudca, psychológ, terapeuti – našej organizácie.

Inovácia vo vnímaní verejnosti: Tvorba Kufríkov sa stretla s veľkým záujmom v týchto 2 nemocniciach a na týchto 2 oddeleniach ochrany detí (pilotná časť projektu). Tiež priniesla enormný záujem z radov verejnosti i médií. Zaznamenali sme 1 záujem z radov donorov (firmy) a 1 fyzická osoba. Ako mimoriadne pomáhajúce pre komunikáciu s verejnosťou sa ukázalo video o tomto projekte, ktoré vzniklo pro bono, ale aj zrozumiteľný nástroj: kufřík a netradičný názov : kufřík pre kukulíka.

Do tvorby kufríkov sa zapojilo cez 30 dobrovoľníkov celkovo z 3 Komunitných a materských centier v Banskej Bystrici a 4 dobrovoľníci z mesta Brezno. V súčasnosti sa na základe vlastného záujmu dostal projekt pod záštitu europoslankyne.